

'Schulz spreekt met schwung, Merkel imponeert'

Achtergrond - 18 september 2017 - Auteur: Marja Verburg

Angela Merkel kan een marktplein vol mensen niet goed meenemen in haar verhaal. Toch is haar campagnebijeenkomst veel indrukwekkender dan die van SPD-lijsttrekker Martin Schulz, zegt Hanco Jürgens, wetenschappelijk medewerker van het Duitsland Instituut. Hij was op 30 augustus bij Schulz in Unna (Noordrijn-Westfalen) en op 13 september bij Merkel in Lingen (Nedersaksen).

Je hebt zowel Merkel als Schulz zien spreken tijdens hun campagne. Wat viel je op?

Hanco Jürgens: “Eerst een opmerking vooraf: Duitse politici struinen het hele land af om toespraken te houden, op marktpleinen, in steden en in dorpen. In Nederland delen politici foldertjes uit, maar in Duitsland spreken ze al gauw zo’n 50 minuten en zit er een hele show omheen waar veel publiek op af komt. Want de lijsttrekkers moeten niet alleen zichzelf en hun partij, maar vooral ook de lokale politicus in het zonnetje zetten. Dáár moet op gestemd worden (*Duitse kiezers brengen twee stemmen uit: op een kandidaat in hun kiesdistrict en op een partij. [Lees hier meer](#), red.*).

Merkel adviseerde dat ook heel duidelijk: stem met je eerste stem op de CDU-kandidaat hier en met je tweede op de CDU. De CDU staat flink voor in de peilingen, maar Merkel benadrukte dat het geen gelopen race is. Die lokale politicus staat en spreekt ook op het podium. Dat is echt een hele andere campagnetraditie dan in Nederland.”

Zag je veel verschillen in de optredens van Merkel en Schulz?

“Ze spraken allebei op een podium met een groot scherm ernaast waarop ze te zien waren. Maar ik vond de SPD-setting gelijker. Er waren grote rode SPD-letters, waar Schulz naast stond, er was een band, een volledig voorprogramma, met ook vakbondsmensen. Het zag er als geheel mooier uit dan bij de CDU.

En toch was Merkels optreden veel indrukwekkender. Ze kwam aan met een helikopter, toen kon je al naar haar zwaaien. Daarna ging ze het stadhuis in om het gastenboek te tekenen, aan het marktplein waar al die mensen stonden, al die trappen op en daarna weer af, en toen naar het spreekgestoelte.

Er waren bij Merkel ook veel meer mensen, het plein stond vol, en, opvallend: heel veel mensen hielden CDU-borden en posters omhoog, met teksten als ‘Muttiviert’ en ‘I love’ en dan het tekenetje van de *Merkelraute* (haar typerende handgebaar, red.). Dat deed het publiek bij Schulz niet.

En het werkt: het was echt Mutti Merkel die de mensen toesprak. Ze sprak over gezinsbeleid, veiligheid op straat, digitalisering, vluchtelingen, regionale diversiteit in Duitsland, dus de verschillen tussen de Duitse regio’s. Die moeten we koesteren, zei ze, die vormen samen Duitsland. Ze benadrukte haar waarden: identiteit, veiligheid en het gezin.”

Heb je nog iets gemerkt van protest dat bij optredens van Merkel was en waarvan de AfD heeft toegegeven dat ze dat organiseren?

“Er was wel wat gefluit maar niet veel. Merkel was goed te volgen. Het is toch West-Duitsland, daar is dat minder. Ik zag één protestbord, met heel veel tekst erop, ik weet niet of het van AfD’ers was. Het waren heel gewone jongens. Ik vroeg ze waar ze tegen waren, toen hadden ze het over Kohl die een vierde termijn heeft gehad en dat dat te veel was. Merkel moet geen vierde termijn krijgen, zeiden ze. Het kwam weinig doordacht over.”

Is Merkel overtuigend als ze zo’n menigte toespreekt?

“Nou, Merkel is geen goede spreker, ze kan zo’n heel plein niet meenemen. Maar die hele entourage er omheen - alleen al door die aankomst met die helikopter had ze al gewonnen van Schulz.

Verder was het vooral: *weiter so*. Ze had het ook over problemen, zoals bij de digitalisering waar Duitsland in achter loopt. En over de huren in de steden die te hoog zijn en de slechte medische voorzieningen op het platteland. Wij als CDU willen de huren in de steden omlaag brengen en de dorpen op het platteland beter *vernetzen*, zei ze. De boodschap is: wij zien uw zorgen en de CDU is er voor u.

Maar ze weet het op zo’n campagnebijeenkomst niet goed persoonlijk te maken. Terwijl ze dat op andere momenten wél kan, bijvoorbeeld bij zo’n interview met vrouwentijdschrift Brigitte, dat ze nu twee keer heeft gedaan (*in 2013 en in 2017, red.*). Dan is ze heel open en persoonlijk. Of de [Wahlarena](#) (ARD-programma waarin lijsttrekkers live vragen uit het publiek beantwoorden, red.), dan kan ze burgers direct aanspreken en mensen een warm gevoel geven.”

Kan Schulz dat wel, persoonlijk zijn bij zo’n campagnebijeenkomst?

Jürgens lacht. “Schulz kwam anderhalf uur te laat. Dat is toch opmerkelijk. Merkel is kanselier en moet het land regeren en is op tijd. Terwijl Schulz alle tijd heeft om op tijd te komen, zou je denken.

Maar wat zijn optreden betreft: ik denk dat het SPD-thema, sociale rechtvaardigheid, niet goed overkomt. Het is te ingewikkeld. Hij begon dat uit te leggen aan de hand van kinderen, die al vroeg weten wat rechtvaardig is en wat niet. Dat kwam bij mij niet goed over.

Maar daarna werd hij persoonlijk. ‘Ik weet hoe het is om geen diploma’s te hebben’, legde hij uit. Hij sprak over buschauffeurs die net zoveel verantwoordelijkheid hebben als directeuren van bedrijven, omdat ze dagelijks kinderen naar school vervoeren. Toen sprak hij met *schwung*. Dat werkt op zo’n plein, ingebed in zijn verhaal. Je moet mensen volgen in hun levenslijn, zei hij, van de crècheplaats tot aan volwasseneneducatie.

Schulz is een veel betere spreker dan Merkel maar hij had een minder enthousiast publiek, slechts een enkeling hield een bord in de lucht. Dat was bij Merkel wel anders. Bij Merkel was ik bij de overwinnaar, bij Schulz merkte je dat iedereen al weet dat hij het niet wordt. Dat was een andere *vibe*.”

Ze hebben dus allebei de boodschap dat ze goed voor de mensen willen zorgen.

“Ja, maar vanuit een ander perspectief. Schulz spreekt over de buschauffeur en mensen met een karig pensioen, Merkel heeft het over de identiteit van de regio, het gezin en het *Heimatgefühl*.

Schulz uitte ook nog kritiek op de CDU, die loopt te veel aan de leiband van de VS, vindt hij. We moeten niet in buitenlandse maar in binnenlandse veiligheid investeren, zei hij. Hij heeft Merkel drie of vier keer genoemd. Merkel daarentegen noemde Schulz geheel niet.

Het is een gemiste kans voor de SPD dat ze niet met de binnenlandse problemen hebben weten te scoren. Je zag in het tv-debat (*met Merkel op 3 september, red.*), dat dat niet uit de verf kwam. Daar had hij Merkel op moeten aanvallen. Op dat punt kan Schulz zich meten met de kanselier, op het terrein van buitenlands beleid niet. Al zou hij dat wel willen.”

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/22785/schulz-spreekt-met-schwung-merkel-imponeert>